

Goed onderwijs: oplossen van de spanning tussen mens en organisatie

Door: Heleen Bouwmans

Enkele jaren geleden werd ik gegrepen door het idee van virtuositeit van Gert Biesta. Het gedachtegoed van Biesta is degelijk en betrouwbaar en tegelijk een constante uitnodiging om keuzes kritisch tegen het licht te houden. Zijn werk en zijn persoon zijn een belangrijke inspiratiebron in mijn denken over kwaliteit van onderwijs en in mijn handelen als onderwijsprofessional volgens De Virtuoze School.

De Virtuoze School:

*"Waar de school de wereld is en de wereld de school,
en onderwijzen een kunst."*

In de Virtuoze School begint bij de vorming van virtuositeit van leraren. Een ontdekkingsstocht naar het doorgronden van het vak en de kwaliteit van leraar zijn in deze tijd. Een persoonlijke opdracht om kinderen en jongeren op een goede manier in de wereld te zetten, die soms dwars ingaat tegen standaarden, protocollen en het overvolle curriculum. Zo bezien is onderwijzen een kunst. Je leert het niet uit boeken, maar door doen, veel doen. De persoon van de leraar doet ertoe! Kinderen en jongeren leren *iets* van *iemand*. Dat vraagt van leraren dat zij zichzelf en elkaar serieus nemen en zo hun passie voor de uitvoering van het vak vinden, terugvinden en behouden.

Zo'n leraar-kunstenaar heeft oordeelsvermogen nodig en professionele ruimte om in de concrete situatie te kunnen doen wat nodig. Ook als dit betekent dat onbruikbare ideeën moeten worden losgelaten, omdat de situatie daarom vraagt. Met deze professionele ruimte van leerkrachten is het soms droevig gesteld. Iedereen wil wel wat van het onderwijs: politiek, ouders, de samenleving. In hoog tempo worden nieuwe opdrachten verstrekt, veranderingen stapelen zich op, de leraar heeft [te] vaak beperkte bewegingsruimte om virtuoos te kunnen zijn.

Virtuositeit vraagt iets van leraren én van scholen als organisatie:

- Virtuositeit vraagt om een andere manier van professionaliseren. Het vormen van een eigen professioneel kompas. Virtuositeit vraagt van leraren dat zij ruimte geven aan kinderen en ruimte nemen om mogelijk te maken wat onderwijspedagogisch wenselijk is.
- Virtuositeit vraagt ook om een andere manier van schoolontwikkeling en -organisatie. Een andere, meer wendbare en toch robuuste schoolcultuur en -structuur. Het vraagt om verbinding tussen de bovenstroom en de onderstroom en samenwerking op verschillende niveaus: leerkracht, directie, bestuur, toezicht. Dat laatste noemen wij het Droste-effect.

Soms lijdt de leraar onder de school als organisatie, soms lijdt de schoolorganisatie onder [gebrek aan] professionaliteit van de leraar. Mijn idee voor goed onderwijs is dat zij leren elkaar scherp weten te houden. Door in dialoog te gaan over elkaars perspectieven kan ruimte worden gemaakt voor een gezond en virtuoos geheel. Alleen in deze wisselwerking kunnen ze zorgen voor een waardevolle uitvoering van goed onderwijs voor alle leerlingen.

De 8 krachten van de Virtuoze School

Het ABC heeft acht krachten onderkend voor goed onderwijs als lijnen waarlangs leraren, schoolleiders en bestuur kunnen bouwen aan goed onderwijs. Op www.hetabc.nl/virtuozeschool vind je persoonlijke verhalen van leerkrachten die deze krachten illustreren aan de hand van hun onderwijspraktijk. Deze verhalen illustreren waar deze leraren het voor doen.

 <p>Doorgaande lijn</p>	<p>Een doorgaande lijn: Kinderen en jongeren moeten in hun vorming zo min mogelijk gehinderd worden door ‘kunstmatige’ barrières zoals schoolovergangen. Niet hun leeftijd, maar de fase waarin ze verkeren staat centraal.</p>
<p>Goed onderwijs richt zich niet alleen op kwalificatie, maar ook op socialisatie en subjectvorming/persoonsvorming. Deze drie krachten zijn tegelijkertijd aan het werk. Dat is het krachtige en tegelijk het prachtig risico van onderwijs.</p>	 <p>Brede vorming</p>
 <p>De hele mens</p>	<p>Het hoofd is belangrijk, maar niet als enige. Zonder je handen komt van iets niets terecht. En zonder hart? Is er geen gevoel of geweten.</p>
<p>We blijven realistisch. Werkelijke talenten van kinderen, hun ambities én specifieke context spelen altijd een rol, zijn een gegeven waarmee we rekening moeten houden. Alleen dan kan er werkelijk sprake zijn van eigenaarschap.</p>	 <p>Eigenaarschap</p>
 <p>Door alle lagen</p>	<p>Het Droste-effect: wat we kinderen gunnen, gunnen we ook leerkrachten, schoolteams en alle anderen betrokken bij het onderwijs. Goed onderwijs vraagt om volharding en een consequente houding en gedrag in alle lagen binnen het onderwijs.</p>

<p>Goed onderwijs is open en adaptief: kinderen leren de hele dag en maken gebruik van allerlei verschillende bronnen. Virtuozes leerkrachten weten deze bronnen te vinden en brengen kinderen zo ook in aanraking met het <i>onbekende</i>. Tegelijk maken ze hen weerbaar en beschermen ze hen tegen een <i>overload</i> aan nieuwheid en nieuwsgierigheid.</p>	 <p>Open en adaptief</p>
 <p>In partnerschap</p>	<p>Onderwijs speelt zich midden in de samenleving af. Het is geen bubbel, er staan geen muren omheen. Goed onderwijs heeft haar omgeving nodig. Ze kiest bewust haar rol, in samenspel en partnerschap met andere opvoeders.</p>
<p>Goed onderwijs is op de wereld gericht. In een metropool als Amsterdam is de wereld in alles voelbaar en zichtbaar, in al haar diversiteit.</p>	 <p>In de wereld</p>

“If you stand for nothing you’ll fall for anything.”

Gert Biesta

Heleen Bouwmans

Directeur Innovatie – Het ABC

Lees meer via: www.hetabc.nl/virtuozeschool